

УДК 372.461

[https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-3\(11\)-338-351](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-3(11)-338-351)

Совик Тетяна Олександрівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської, Рівненський державний гуманітарний університет, <https://orcid.org/0000-0001-7237-0869>

Косарева Галина Миколаївна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської, Рівненський державний гуманітарний університет, <https://orcid.org/0000-0002-1999-5787>

Федорова Наталія Володимирівна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської, Рівненський державний гуманітарний університет, <https://orcid.org/0000-0002-5721-6748>

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ШЛЯХОМ ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКА МАТЕМАТИЧНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ

Анотація. У статті розглядається важливість розвитку мовлення дітей дошкільного віку через збагачення їх словника математичними термінами і поняттями. Акцентується увага на тому, що раннє введення математичних понять у мовленнєву практику сприяє формуванню логічного мислення, розвитку когнітивних здібностей та мовленнєвих навичок дітей. Збагачення словника математичними термінами не лише розширює лексичний запас, а й допомагає дітям краще орієнтуватися у навколишньому світі, розуміти структуру і властивості предметів.

Автори підкреслюють значення інтеграції математичних термінів у повсякденне мовлення через ігри, практичні завдання та комунікативні вправи, що активізує дитяче мислення і сприяє розвитку абстрактного мислення. Застосування математичних понять в процесі навчання допомагає дитині не лише здобувати базові знання з математики, але й розвивати вміння порівнювати, узагальнювати та аналізувати інформацію. Крім того, це позитивно впливає на підготовку дитини до шкільного навчання, забезпечуючи міцну основу для подальших успіхів у навчальному процесі.

Стаття також охоплює дослідження вчених в галузі логопедії, педагогіки і психології, які підтверджують важливість поєднання мовленнєвого і матема-

тичного розвитку в дошкільному віці. Висвітлюються методи і практичні підходи до збагачення математичного словника, а також показано, як це сприяє всебічному розвитку дітей дошкільного віку.

Авторами наведено тематичні напрямки занять, що дозволяють поєднати вивчення математичних понять і розвиток мовлення в дошкільників в інтерактивних і цікавих формах, сприяючи кращому засвоєнню матеріалу та розвитку важливих навичок. А також представлено перелік практичних завдань для розвитку мовлення дітей дошкільного віку через збільшення словника математичних термінів і понять спрямовані на активізацію мовленнєвої діяльності та розширення словникового запасу дітей у контексті математичних понять.

Ключові слова: мовленнєвий розвиток, математичні терміни, дошкільний вік, збагачення словника, логічне мислення, когнітивний розвиток, абстрактне мислення.

Sovyk Tetyana Oleksandrivna PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Preschool Pedagogy and Psychology and Special Education named after Prof. T.I. Ponimanska, Faculty of Education, Rivne State University of Humanities, <https://orcid.org/0000-0001-7237-0869>

Kosareva Halyna Mykolayivna PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Preschool Pedagogy and Psychology and Special Education named after Prof. T.I. Ponimanska, Faculty of Education, Rivne State University of Humanities, <https://orcid.org/0000-0002-1999-5787>

Fedorova Nataliya Volodymyrivna PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Preschool Pedagogy and Psychology and Special Education named after Prof. T.I. Ponimanska, Faculty of Education, Rivne State University of Humanities, <https://orcid.org/0000-0002-5721-6748>

SPEECH DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN THROUGH MATHEMATICAL VOCABULARY ENRICHMENT TERMS AND CONCEPTS

Abstract. The article considers the importance of developing the speech of preschool children through enriching their vocabulary with mathematical terms and concepts. The emphasis is on the fact that the early introduction of mathematical concepts into speech practice contributes to the formation of logical thinking, the development of cognitive abilities and speech skills of children. Enriching the dictionary with mathematical terms not only expands the lexical stock, but also helps children better navigate the world around them, understand the structure and properties of objects.

The development of mathematical vocabulary in preschool age is an important component of the development of cognitive, speech and social skills of a child. Pedagogical strategies aimed at integrating mathematical terms into children's daily activities have a great impact on their intellectual, speech and social development. Scientists confirm that the correct introduction of mathematical concepts at an early stage of learning contributes to the development of abstract thinking, logic, critical thinking and the ability to analyze, which is the basis for successful learning in the future. Enriching mathematical vocabulary not only improves the level of knowledge, but also contributes to the comprehensive development of the child, helping him to better navigate the world around him.

The author emphasizes the importance of integrating mathematical terms into everyday speech through games, practical tasks and communicative exercises, which activates children's thinking and promotes the development of abstract thinking. The use of mathematical concepts in the learning process helps the child not only acquire basic knowledge in mathematics, but also develop the ability to compare, generalize and analyze information. In addition, it has a positive effect on the child's preparation for school, providing a solid foundation for further success in the educational process.

The article also covers research by scientists in the field of speech therapy, pedagogy and psychology, which confirm the importance of combining speech and mathematical development in preschool age. Methods and practical approaches to enriching the mathematical vocabulary are highlighted, and how this contributes to the comprehensive development of preschool children are shown.

The authors provide thematic areas of classes that allow combining the study of mathematical concepts and the development of speech in preschoolers in interactive and interesting forms, contributing to better assimilation of the material and the development of important skills. A list of practical tasks for the development of speech in preschool children through an increase in the vocabulary of mathematical terms and concepts is also presented, aimed at activating speech activity and expanding the vocabulary of children in the context of mathematical concepts.

Keywords: speech development, mathematical terms, preschool age, vocabulary enrichment, logical thinking, cognitive development, abstract thinking.

Постановка проблеми. Мовленнєвий розвиток є одним з найважливіших чинників у становленні особистості дитини в дошкільному віці. Мовлення – це не тільки засіб спілкування, але й важливий інструмент для формування мислення, розвитку пізнавальних здібностей, емоційної сфери і соціальних навичок. Розвиток мовлення дітей дошкільного віку через збагачення словника математичних термінів і понять є важливим аспектом навчання в ранньому віці. Це дозволяє не тільки покращити загальний розвиток дитини,

але й забезпечити основу для розуміння більш складних математичних концепцій у майбутньому. Математика в ранньому віці сприяє розвитку логічного мислення, уваги, пам'яті, а також здатності до аналізу й узагальнення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток математичного словника у дітей дошкільного віку є важливою темою досліджень у галузі педагогіки, психології та мовознавства. Українські вчені підкреслюють, що введення математичних понять та термінів у мовлення дітей є необхідною складовою їхнього загального розвитку, оскільки це не тільки збагачує лексичний запас, а й формує у дітей важливі когнітивні та мовленнєві навички. Теоретичні і практичні пошуки в галузі мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку відображено в працях А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Котик, К. Крутій, Н. Луцан, Т. Поніманської, Г. Косаревої, Н. Федорової. Особливості збагачення математичного словника термінів і понять досліджують Л. Артемова, Л. Зайцева, О. Кононко, Т. Павлюк, Т. Степанова.

Метою статті є аналіз проблеми розвитку мовлення дітей дошкільного віку через збагачення словника математичних термінів і понять.

Виклад основного матеріалу. У дошкільному віці відбувається активний розвиток мовлення, що має значний вплив на всі аспекти психічного розвитку дитини.

Мовлення є основним засобом для розвитку когнітивних процесів, таких як спостереження, аналіз, узагальнення та порівняння. Діти, які активно спілкуються, мають змогу формувати поняття, уявлення про навколишній світ, що сприяє розвитку їх інтелектуальних здібностей. Мовлення допомагає дитині орієнтуватися у часі та просторі, розуміти причинно-наслідкові зв'язки, ставити питання і шукати на них відповіді.

Мова є каналом для вираження емоцій, почуттів і переживань. Коли дитина вчиться висловлювати свої емоції, це сприяє розвитку емоційного інтелекту та саморегуляції. Діти, які можуть вільно висловлювати свої думки, почуття і переживання, краще справляються з емоційними труднощами та соціальними ситуаціями.

Мовлення дозволяє дітям вступати в комунікацію з іншими людьми, що є важливим для розвитку соціальних навичок. У дошкільному віці дитина вчиться взаємодіяти з однолітками, дорослими, будувати стосунки на основі мовленнєвих контактів. Завдяки мовленню дитина може передавати свої бажання, ставлення, враження, що полегшує соціалізацію.

Мовлення дозволяє дитині створювати і виражати свої ідеї, уявлення і фантазії. Коли дитина вчиться розповідати історії, описувати ситуації, створювати фантастичні образи, це сприяє розвитку її творчого потенціалу та уваги.

Мовлення допомагає дитині виражати свою індивідуальність, відстоювати свої права, висловлювати власні думки та переконання. Це сприяє розвитку самоповаги та впевненості у собі.

Розвиток математичного словника у дітей дошкільного віку є важливою темою в наукових дослідженнях. Вчені, які вивчають цей аспект, підкреслюють, що збагачення математичного словника не лише підтримує розвиток мовлення, а й має великий вплив на пізнавальні здібності дитини, формує основи для майбутнього навчання математики.

На думку А. Богуш, Н. Маліновської, розвиток математичного словника в дошкільному віці – це важливий аспект сучасної педагогіки, що має великий вплив на пізнавальний і мовленнєвий розвиток дітей [2]. Дослідження вчених [2; 4; 5] у цій сфері підкреслюють, наскільки важливим є правильне введення математичних термінів і понять на ранньому етапі навчання.

Дослідження педагогів і психологів (І. Бех, А. Богуш, Г. Косарева, Т. Павлюк, Н. Федорова) показують, що мовленнєвий і математичний розвиток дитини взаємопов'язані. Вчені зазначають, що знайомство дітей з базовими математичними поняттями в ранньому віці створює передумови для подальшого розвитку інтелекту. Збагачення мовлення дітей математичними термінами (як от числа, форми, величини) формує основи для розвитку абстрактного мислення. Пояснення таких понять через реальні ситуації допомагає дітям зрозуміти взаємозв'язки між абстрактними термінами і реальним світом.

Вчені (А. Богуш, Н. Маліновська [2], Т. Павлюк [5]) підкреслюють, що педагогічні стратегії повинні орієнтуватися на активне використання математичних термінів у повсякденній діяльності. Оскільки в ранньому віці діти часто сприймають математичні поняття через гру та практичну діяльність, використання методів активного навчання (ігри, експерименти, практичні завдання) є ключовим для ефективного розвитку математичного словника.

Зокрема, наукові дослідження підтверджують, що діти, які мають можливість постійно використовувати математичні терміни в реальних ситуаціях (під час ігор, розв'язування задач, експериментів), розвивають не лише мовлення, а й вміння критично мислити та знаходити зв'язки між поняттями.

У контексті мовленнєвого розвитку математичні терміни впливають на формування у дитини абстрактних понять і здатність до класифікації. Математичні терміни, на думку І. Іванової, Н. Федорової, є важливими не лише з точки зору засвоєння навичок математичних операцій, а й для розвитку здатності до узагальнення та розрізнення суттєвих ознак об'єктів, що має велике значення для логічного та інтелектуального розвитку [7].

А. Богуш, Н. Маліновська [4], Т. Павлюк [5] вказують на значення математичних термінів у розвитку мовленнєвого мислення. Вони стверджують, що, збагачуючи мовлення дітей математичними термінами (такими як «порівняти», «більший», «менший», «дорівнює»), діти не тільки засвоюють ці терміни, але й розвивають свою здатність до організації знань.

У багатьох дослідженнях (Г. Воронцова, Л. Зайцева, Т. Степанова) наголошується, що знайомство дітей із математичними поняттями через мову також сприяє розвитку уяви і творчих здібностей. Завдяки використанню математичних термінів у контекстах, що включають мистецтво, музику, природу, дитина може поглибити своє розуміння навколишнього світу і розвивати свою здатність до аналізу та синтезу інформації.

Учені [3; 6; 7] вважають, що математичні терміни є важливими не лише для оволодіння математичними навичками, але й для розвитку загальних когнітивних навичок. Критичне мислення, яке розвивається через знайомство з математичними термінами та їх застосування в реальних життєвих ситуаціях, стає важливою складовою загального розвитку дитини.

Провівши аналіз літературних джерел можемо виділити основні ідеї науковців щодо розвитку математичного словника.. Вчені наголошують, що математичне мислення і мовлення взаємопов'язані. Формування математичних понять через мову дозволяє дитині краще осмислювати абстрактні концепції, такі як «число», «форми», «вимірювання» та інші. Вивчення математичних термінів допомагає дитині краще структурувати інформацію та сприяє розвитку логічного мислення.

Через комунікацію з дорослими та однолітками діти засвоюють не лише терміни, а й алгоритми вирішення простих задач. Цей процес формує уявлення про взаємозв'язок між кількістю, порядком, геометрією тощо. Вчені вважають, що терміни стають інструментом для формування глибшого розуміння світу і сприяють розширенню словникового запасу дитини в контексті абстрактних понять.

Важливість використання гри для розвитку математичних понять підтверджують дослідження в галузі педагогіки. Ігри, в яких використовуються математичні терміни, допомагають дітям не лише освоювати основи математики, але й природно впроваджувати їх у мовлення. Ігри сприяють активному засвоєнню математичних термінів та їхньому використанню в різних контекстах.

Отже, розвиток мовлення дітей дошкільного віку через збагачення словника математичних термінів і понять є важливим аспектом навчання, тому що:

1. Мовленнєвий розвиток сприяє формуванню основних когнітивних навичок. Збагачення математичним словником допомагає дитині не лише запам'ятовувати нові слова, але й розвивати логічне мислення, здатність до порівняння, узагальнення та класифікації. Це важливо для розуміння абстрактних понять, таких як «більше», «менше», «пара», «рівність», що закладає основу для подальшого вивчення математики.

2. Мова стає засобом пізнання світу. Математичні терміни допомагають дитині краще орієнтуватися в навколишньому світі. Наприклад, поняття

геометричних фігур, величин, порядку та кількості дають дітям змогу зрозуміти структуру світу через мову. Це допомагає формувати точніші уявлення про явища і предмети.

3. Важливість для розвитку критичного мислення. Використання математичних термінів дає дитині можливість не тільки називати предмети чи явища, але й розмірковувати над їх властивостями, зв'язками та відношеннями. Це розвиває здатність до аналітичного мислення і вміння розглядати проблему з різних боків.

4. Збагачення лексики допомагає поліпшити мовленнєву компетентність. Вивчення математичних понять, таких як «шлях», «довжина», «висота», «ширина», «центр», «перший», «останній» тощо, розширює словниковий запас дитини, збагачуючи її мовлення новими термінами та конструкціями. Це сприяє розвитку граматичних навичок, точності та виразності у висловлюваннях.

5. Підготовка до шкільного навчання. Збагачення математичними термінами забезпечує міцну основу для майбутнього навчання. Діти, які знайомі з основними математичними поняттями, готові до вивчення математики в школі, що допомагає їм легше адаптуватися до навчального процесу. Здатність до математичних розрахунків, розуміння просторових відносин, вимірювання та порівняння важливі не лише для математики, але й для інших шкільних дисциплін.

6. Розвиток соціальних навичок. Взаємодія з іншими дітьми та дорослими на основі математичних понять допомагає дитині навчатися співпраці, вирішенню спільних завдань, обговоренню результатів і прийняттю рішень. Це важливо для розвитку комунікативних і соціальних навичок, здатності слухати і висловлювати власну думку.

7. Інтеграція навчальних предметів. Використання математичних термінів в повсякденному мовленні дозволяє інтегрувати знання з різних галузей. Наприклад, при вивченні природознавства, мистецтва чи фізики діти можуть застосовувати математичні терміни, що дає змогу розвивати цілісне уявлення про світ.

8. Розвиток творчих здібностей. Математичні поняття можуть бути використані для розв'язання проблем, створення моделей, конструювання. Творчі завдання, де потрібно використовувати математичні терміни, розвивають уяву дитини, здатність до винахідливості та нестандартного підходу.

Таким чином, збагачення словника математичними термінами і поняттями в дошкільному віці має широкий вплив на розвиток дитини, оскільки воно не лише сприяє формуванню базових математичних уявлень, але й підтримує загальний мовленнєвий розвиток, сприяє розвитку інтелектуальних, соціальних та творчих здібностей.

Назвемо кілька підходів до збагачення словникового запасу дітей математичними термінами та поняттями:

1. Ігри та заняття. Використання ігор допомагає зробити процес навчання легким і веселим. Наприклад: ігри з рахунком (підрахунок предметів, використання математичних термінів (більше, менше, рівно); геометричні форми (діти можуть грати в ігри, де потрібно шукати і розпізнавати геометричні фігури в оточуючому середовищі (коло, квадрат, трикутник); математичні загадки.

2. Інтерактивні заняття - включення дитини у діяльність з використанням математичних понять через: опис предметів і явищ з точки зору математичних властивостей (наприклад, «квадратна форма» чи «довжина лінії»), використання предметів для створення ситуацій, де необхідно використовувати терміни, такі як «важчий», «більший», «менший», «більше ніж».

3. Розмови про числа, кількість та порядок. Важливо пояснювати дітям основні терміни, що стосуються кількості й порядку: «більше», «менше», «вже», «зліва», «спочатку», «після». Це допомагає формувати уявлення про кількість, розмір, послідовність.

4. Математичні книжки. Діти, слухаючи та читаючи книги, що містять математичні поняття та терміни, отримують додаткову інформацію, що сприяє розвитку словникового запасу. Важливо вибирати літературу, яка пропонує дітям активну участь у розв'язуванні задач, аналізі ситуацій.

5. Практичні завдання з використанням математичних термінів. Організація занять, де діти виконують завдання, пов'язані з математикою (наприклад, «знайти більше за кількістю», «викласти фігури в певному порядку»), допомагає використовувати й закріплювати відповідні терміни в контексті.

6. Використання пісень, віршів та рифми. Математичні терміни можуть бути вивчені через пісеньки, рифмовані вправи або веселі загадки. Це не тільки допомагає закріпити терміни, але й дає можливість дітям запам'ятовувати математичні поняття через гру.

Переваги збагачення словника дітей математичними термінами:

- Розвиток когнітивних навичок: збагачення словника позитивно впливає на розвиток логічного та критичного мислення, зокрема, формує здатність порівнювати, аналізувати та узагальнювати.
- Підготовка до шкільного навчання: раннє освоєння математичних понять дає міцну основу для подальшого вивчення предмета у школі.
- Поліпшення мовленнєвих навичок: знання термінів і вміння їх використовувати у різних ситуаціях розвиває мовленнєву компетентність дитини.

Наведемо тематичні напрямки занять, що дозволяють поєднати вивчення математичних понять і розвиток мовлення в дошкільників в інтерактивних і цікавих формах, сприяючи кращому засвоєнню матеріалу та розвитку важливих навичок (таблиця 1).

Таблиця 1.

Тематичні напрямки занять, що дозволяють поєднати вивчення математичних понять і розвиток мовлення в дошкільників

№ з/п	Тематичний напрямок	Тема	Мета	Термінологія
1.	«Математика в природі»	Вивчення геометричних фігур у навколишньому середовищі.	Ознайомити дітей з геометричними фігурами через предмети, що оточують їх у природі (дерева, квіти, хмари). Вчити дітей описувати форми предметів (коло, квадрат, трикутник, прямокутник).	«Круглий», «квадратний», «трикутний», «прямокутний», «рівний», «округлий».
2.	«Числа та кількість»	Ознайомлення з поняттям кількості та чисел.	Допомогти дітям засвоїти числові терміни та вміння порівнювати кількості. Практикувати вживання числівників у контексті реальних ситуацій.	«Більше», «менше», «рівно», «додавати», «віднімати», «скільки всього?».
3.	«Формування просторових уявлень»	Просторові орієнтації (високо, низько, справа, зліва, зверху, знизу).	Розвивати просторове мислення, вчити дітей використовувати терміни, що стосуються розташування предметів.	«Ліворуч», «праворуч», «зверху», «знизу», «по центру», «біля», «поруч».
4.	«Відстань і вимірювання»	Порівняння відстаней між предметами.	Ознайомити дітей із поняттями довжини, висоти, відстані.	«Далеко», «близько», «високо», «низько», «довгий», «короткий», «широкий», «вузький».
5.	«Геометричні фігури»	Ознайомлення з основними геометричними фігурами.	Розвивати вміння дітей розрізняти та правильно називати геометричні фігури.	«Круг», «квадрат», «трикутник», «прямокутник», «фігура», «сторони», «кути».
6.	«Порівняння предметів за	Порівняння різних предметів	Вчити дітей використовувати терміни	«Більший», «менший», «однаковий»,

№ з/п	Тематичний напрямок	Тема	Мета	Термінологія
	розміром і формою»	за розміром і формою.	для порівняння (більший, менший, однаковий).	«найбільший», «найменший».
7.	«Математичні операції у повсякденному житті»	Практичне застосування чисел та операцій в життєдіяльності (наприклад, підрахунок фруктів).	Допомогти дітям розвивати навички простих математичних операцій у контексті звичайних дій.	«Плюс», «мінус», «відняти», «додати», «всього», «залишилось», «більше», «менше».
8.	«Час і його вимірювання»	Ознайомлення з поняттям часу (ранок, день, вечір, зараз, потім).	Розвивати вміння використовувати терміни часу для опису подій.	«Зараз», «потім», «вранці», «ввечері», «година», «мить», «раніше», «пізніше».
9.	«Математика у грі»	Використання математичних термінів під час ігор.	Створення ігор, які вимагають застосування математичних понять (напр., «Хто більше зібрав кульок?», «Відгадай кількість фігур»).	«Порахувати», «зберегти», «скласти», «відняти», «порахувати разом».
10.	«Математика та кольори»	Розпізнавання кольорів у математичних задачах.	Вчити дітей поєднувати поняття кольору та форми, наприклад, у роботі з кольоровими геометричними фігурами.	«Червоний», «синій», «зелений», «жовтий», «чорний», «білий», «сірий».
11.	«Математичний сюжет у віршах і піснях»	Вивчення віршів та пісень на математичну тематику.	Розвивати мовлення через поезію, що включає математичні терміни.	Вірші на теми чисел, форм, порівняння, пісні про числа та операції.
12.	«Подорож у країну чисел»	Гра-подорож «Країною чисел», де діти вивчають поняття чисел та їх відношення.	Поглиблене знайомство з числами та їх взаємодією (плюс, мінус).	«Нуль», «перше», «друге», «п'яте», «десяте», «разом», «скільки», «кілька».

Вищезначені тематичні напрямки для занять спрямовані на розвиток мовлення дітей дошкільного віку через збільшення словника математичних термінів і понять.

Наведемо перелік практичних завдань для розвитку мовлення дітей дошкільного віку через збільшення словника математичних термінів і понять спрямовані на активізацію мовленнєвої діяльності та розширення словникового запасу дітей у контексті математичних понять.

1. Гра «Назви і знайди».

Мета: Розширити розуміння та використання математичних термінів (наприклад, числа, фігури, порівняння).

- Вихователь називає певне математичне поняття (наприклад, «трикутник», «великі числа», «більший», «менший»).
- Діти повинні знайти відповідні предмети в групі або на картинках.
- Після цього вони можуть використовувати нові слова у реченнях, пояснюючи, що це за предмети, чому вони підходять під це поняття.

2. Розмова за допомогою карток з числами.

Мета: Розвивати вміння використовувати числові терміни.

- Діти отримують картки з числами від 1 до 10 (або більше в залежності від рівня підготовки).
- Вихователь ставить питання: «Яке число більше?», «Яке число менше?», «Яке число послідовне після 4?».
- Діти повинні відповісти, використовуючи правильні терміни.

3. Гра «Математичні звуки».

Мета: Вивчення геометричних фігур.

- Вихователь демонструє картки з геометричними фігурами (коло, квадрат, трикутник, прямокутник).
- Діти повинні вголос назвати фігуру, а потім сказати кількість її сторін.
- Для розвитку мовлення додати питання: «Яка це фігура?», «Скільки сторін має цей прямокутник?», «Що спільного в колі і квадрата?»

4. «Математична розмова»

Мета: Використання математичних термінів у зв'язному мовленні.

- Вихователь пропонує дітям ситуацію (наприклад, «У нас є 5 яблук і ще 3. Скільки всього яблук?»).
- Діти повинні сформулювати свою відповідь, вживаючи математичні терміни: «плюс», «всього», «кількість».
- Це завдання допомагає дітям засвоїти терміни для виконання математичних операцій.

5. «Математичний ланцюжок».

Мета: Застосування числових і геометричних термінів у послідовностях.

- Вихователь дає дітям картки з числами або геометричними фігурами і просить створити з них ланцюжок.
- Діти повинні пояснити, як вони склали цей ланцюжок, використовуючи математичні терміни: «менше», «більше», «порядок», «сторона», «кут».

6. Пошук за формою і кольором.

Мета: Використання термінів геометричних фігур і кольорів.

- Вихователь просить дітей знайти предмети, що відповідають певним ознакам (наприклад, «Знайди червоний круг», «Знайди великий квадрат»).
- Діти повинні обговорити, чому цей предмет підходить під опис, використовуючи математичні терміни (форма, розмір, колір).

7. «Математичні історії».

Мета: Розвиток мовлення через оповідання про математику.

- Вихователь пропонує дітям розповідь або малюнки, на яких є елементи математичних понять (наприклад, групи предметів, різні геометричні фігури).
- Діти повинні створити коротку історію, використовуючи нові терміни, наприклад: «Сонечко – кругле, трава – зелена, яблука – червоні».

8. Математичний пісенний ритм.

Мета: Розвивати мовлення через пісні і вірші, пов'язані з математикою.

- Вихователь навчає дітей коротким віршам чи пісенькам, що містять математичні терміни (наприклад, про числа або геометричні фігури).
- Пісні допомагають дітям закріпити поняття в інтерактивному і розважальному форматі.

Ці завдання можна використовувати як окремо, так і поєднувати, в залежності від інтересів дітей та рівня їх розвитку. Головне – створити умови для активного використання математичних термінів у процесі повсякденного мовлення.

Висновки. Розвиток математичного словника у дошкільному віці є важливою складовою розвитку пізнавальних, мовленнєвих і соціальних навичок дитини. Педагогічні стратегії, спрямовані на інтеграцію математичних термінів у повсякденну діяльність дітей, мають великий вплив на їхній інтелектуальний, мовленнєвий та соціальний розвиток. Вчені підтверджують, що правильне введення математичних понять на ранньому етапі навчання сприяє розвитку абстрактного мислення, логіки, критичного мислення та здатності до аналізу, що є основою для успішного навчання в подальшому. Збагачення математичного словника не тільки покращує рівень знань, а й сприяє всебічному розвитку дитини, допомагаючи їй краще орієнтуватися в навколишньому світі.

Література:

1. Артюхова К.Ю., Малиновська Н.В. Особливості розвитку зв'язного мовлення у дітей молодшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями. Наука, освіта, суспільство очима молодих: матеріали XVII Міжнар. наук.-практ. конф. здобувачів вищ. освіти та молодих учених. Рівне : РВВ РДГУ. 2024. С. 58-59.
2. Богущ А., Малиновська Н. Методика розвитку та навчання рідної мови дітей раннього і дошкільного віку: підруч. для учнів пед. коледжів спец. 012 Дошкільна освіта. Вид. 2-е, перероб. та допов. Київ, 2025. 344 с.
3. Косарева Г., Хлистік С. Стратегії розвитку психолого-педагогічного супроводу дитини з тяжкими порушеннями мовлення та її сім'ї. Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти: матеріали IV Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Т.І.Поніманської, м. Рівне, 12 листопада, 2021 р. Рівне: Видавець О. Зень, 2021.С. 85-87.
4. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі / за ред. А. М. Богущ. Київ: Вища шк., 1992. 412 с.
5. Павлюк Т. О. Інноваційні засоби навчання дітей старшого дошкільного віку математики. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладх освіти. 2015. Вип. 11. С. 156-160.
6. Павлюк Т., Кирилюк В. До проблеми формування мовленнєворухових навичок у дошкільників з порушеннями мовлення. Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти: матеріали III Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т.І.Поніманської. Рівне: О. Зень, 2020. С. 170-171.
7. Федорова Н., Іванова І. Формування зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку засобами художніх творів. Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : матеріали III Міжнар. пед. читань пам'яті проф. Т.І.Поніманської. Рівне: О. Зень, 2020. С. 256-259.

References:

1. Artjuhova, K.Ju., Malinovs'ka, N.V. (2024). Osoblivosti rozvitku zv'jaznogo movlennja u ditej molodshogo shkil'nogo viku z intelektual'nimi porushennjami [Peculiarities of the development of coherent speech in children of primary school age with intellectual disabilities]. *Proceedings from XVII Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia zdobuvachiv vishh. osviti ta molodih uchenih « Nauka, osvita, suspil'stvo ochima molodih » – The Twenty Seventh International Scientific and Practical Conference of Higher Education Applicants and Young Scientists « Science, education, society through the eyes of young people»*. (pp. 58-59). Rivne : RVV RDGU [in Ukrainian].
2. Bogush, A., Malinovs'ka, N. (2025). *Metodika rozvitku ta navchannja ridnoï movi ditej rann'ogo i doshkil'nogo viku [Methodology for the development and teaching of the native language of children of early and preschool age]*. (vol. 1-2). Kiïv [in Ukrainian].
3. Kosareva, G., Hlistik, S. (2021). Strategii rozvitku psihologo-pedagogichnogo suprovodu ditini z tjazhkimi porushennjami movlennja ta ii sim'i [Strategies for the development of psychological and pedagogical support for a child with severe speech disorders and her family]. *Proceedings from IV Mizhnarodni pedagogichni chitan'ya pam'jati profesora T.I.Ponimans'koï « Aktual'ni problemi doshkil'noï ta special'noï osviti » – The Fourth International Pedagogical Readings in Memory of Professor T.I. Ponimanskaya « Current problems of preschool and special education»*. (pp. 85-87). Rivne: Vidavec' O. Zen' [in Ukrainian].

4. Bogusha, A. M. (1992). *Metodika rozvitku ridnoï movi i oznajomlennja z navkolishnim u doshkil'nomu zakladi* [Methodology for the development of the native language and familiarization with the environment in a preschool institution]. Kiiïv: Vishha shk. [in Ukrainian].

5. Pavljuk, T. O. (2015). Innovacijni zasobi navchannja ditej starshogo doshkil'nogo viku matematiki [Innovative means of teaching mathematics to children of senior preschool age]. *Onovlennja zmistu, form ta metodiv navchannja i vihovannja v zakladh osviti - Updating the content, forms and methods of teaching and upbringing in educational institutions*, 11, 156-160 [in Ukrainian].

6. Pavljuk, T., Kiriljuk, V. (2020). Do problemi formuvannja movlennjevoruhovih navichok u doshkil'nikiv z porushennjami movlennja [To the problem of forming speech-motor skills in preschoolers with speech disorders]. *Proceedings from IV Mizhnarodni pedagogichni chitan'ya pam'jati profesora T.I.Ponimans'koï « Aktual'ni problemi doshkil'noï ta special'noï osviti » – The Fourth International Pedagogical Readings in Memory of Professor T.I. Ponimanskaya « Current problems of preschool and special education»*. (pp. 170-171). Rivne: Vidavec' O. Zen' [in Ukrainian].

7. Fedorova, N., Ivanova, I. (2020). Formuvannja zv'jaznogo movlennja u ditej doshkil'nogo viku iz zatrimkoju psihichnogo rozvitku zasobami hudozhnih tvoriv [Formation of coherent speech in preschool children with mental retardation by means of works of art]. *Proceedings from IV Mizhnarodni pedagogichni chitan'ya pam'jati profesora T.I.Ponimans'koï « Aktual'ni problemi doshkil'noï ta special'noï osviti » – The Fourth International Pedagogical Readings in Memory of Professor T.I. Ponimanskaya « Current problems of preschool and special education»*. (pp. 256-259). Rivne: Vidavec' O. Zen' [in Ukrainian].